

ZRNO SOLI ALI VSE NAJBOLJŠE, MARINA!

Neda R. Bric

»Kako bih rado sad pred vetče
s tebom krojz livade projšetala
i onaj poljubac što si isko, a ne
dobio, ti dala.
Pa da i nebo pukne.
Ne bi mi bilo žal ... ni stid.
Namjerniče ne tiči mi kam, nek
oni koji natčine utčine što ja
neutčinih, jer ja tek sad znam
kako dušu perže
neispunjena davanja.«

Napis na nagrobniku iz okolice Tuzle, BIH

OSEBE:

U Bosni:

MARINA, 50

ADEM, njen brat, 52

HAJRUDIN, 35

U Sloveniji:

IBRO, 52

MARJAN, stanodajalec, 43

SAMIR, prijatelj, 53

Zgodba se odvije v enem dnevu v dveh stanovanjih, v Bosni in Sloveniji istočasno.

1. PRIZOR – BOSNA

V prostor z mizo in tremi stoli vstopi Marina z zaprtim pismom v roki. Neodločno stoji, pogleduje pismo, ga pritisne na prsi, videti je zmedena in žalostna. Nazadnje zaprto pismo pospravi v torbico. Vstopi Adem z listom za športne stave v roki.

Adem: Poglej! Samo poglej kako je to natisnjeno! Kdo lahko to prebere, jemebti? Na poglej!

Marina (*neprijazno*): Dobro jutro. (*odide*)

Adem (*začudeno*): Dobro jutro.

Adem odhiti do Marinine torbice, vzame denarnico in iz nje nekaj drobiža. Med vračanjem denarnice, naleti na pismo.

Adem: Pismo iz Slovenije? Dolgo jih ni bilo.

Adem hitro vtakne pismo med liste stavnice. Vstopi Marina, ki prinese kavo.

Adem: Si nahranila mačka? Izgleda, da je lačen, teži!

Marina: Nisem.

Adem: Kakor hočeš, tvoj je. Jaz ga gotovo ne bom.

Marina: Danes ga nočem niti videt. Zjutraj je pod mojim oknom ujel vrabca. Čisto mladega. Najbrž je padel iz gnezda. Pol ure sem morala poslušat njegovo čivkanje, preden ga je do konca pobil. Pošast. Na koncu ga niti pojedel ni.

Adem: Kaj hočeš, narava. Tako je to, če si zver.

Marina: Ne morem si izbit iz glave tega čivkanja.

Adem (*se nagne k njej*): Čiv, čiv, čiv ...

Marina: Nehaj! (*ga odrine*) Kaj naj pripravim za zvečer?

Adem: Kar hočeš. Jaz sem zadolžen za pijačo.

Marina: Adem, prosim te ... samo da ne bo spet kak kraval. Če ne, jaz raje grem.

Adem: Ne bo, obljubim. Moj Hajro pride! Uh, kako dolgo ga nisem videl.

Marina: Dragi naš Hajrudin, komaj čakam, da ga vidim!

Adem: Koliko časa je že odkar je šel? Deset?

Marina: Dvanajst bo, v decembru. Dobro se spomnim, snežilo je, ko sva ga peljala na postajo.

Adem: Kako hitre gre čas. Stokrat sem ga prosil naj pride. Obljubi, pa ga ni, pa obljubi, pa nič. No, zdaj pride. Če ne bo spet kaj narobe.

Marina: Kaj veš kako mu je tam gor. Gotovo bi že prej prišel, če bi lahko. Kako lepo je bilo, dokler je živel z nama. No, kaj naj mu skuham?

Adem: Pa skuhaj kar hočeš, ženska!

Marina: Če pa ne vem, kaj jé.

Adem: Pa naredi mu nekaj našega vendar. Menda ne bo jedel tistih slanikov, kot na Švedskem. Meso in rakijsko, kaj bi drugega.

Marina: Pa kaj te sploh sprašujem.

Adem: Pa ja, kaj me stalno sprašuješ neke neumnosti! (*vzame fotografijo iz omarice*) Kako je bil mlad, ko je šel. Skoraj še otrok.

Marina: Tudi midva sva bila mlada, Adem.

Adem: Kako rad sem ga imel. Tudi naš tata ga je imel rad.

Marina: Vsaj nekoga.

Adam: Daj, ne mi spet začet s temi jajci.

Marina: Ne bom, tatin sine.

Adem: Pa kaj ti je naredil, tata, a? Nič!

Marina: Tako je, nič. Nikoli nič. Zame. Zate pač.

Adem: Joj, nehaj že! Jutri je tvoj rojstni dan, proslavljali bomo do zore!

Marina: No, tega se šele veselim.

Adem: Jebemti, si tečna. Vsaj za rojstni dan, bi se lahko delala bolj veselo?

Marina: Ne vem kaj je tako veselega na mojem rojstnem dnevu. Razen, da pride Hajrudin. In prosim te, da ne bi cel večer spet poslušali tvojih vojnih zgodb, slišiš!

Adem: Ne boš, prisežem!

Marina odpre torbo, vzame denarnico in da Adem u nekaj drobja.

Adem (*hitro pospravi denar v žep*): Ni bilo treba, hvala.

Ko pospravi denarnico, Marina vidi, da v torbi ni pisma.

Marina: Kje je, jebemti?! Vrni ga!

Adem: Kaj?

Marina: Adem, vrni mi pismo! Takoj!

Adem se zareži, počasi izvleče pismo in ga vrže na mizo.

Adem: Jebalo te pismo! Saj jih tako ali tako ne bereš!

Marina: Kaj to tebe briga.

Marina jezno odide.

2. PRIZOR – SLOVENIJA

V mali, skromno opremljeni garsonjeri, se Ibro očitno pripravlja na potovanje: zloži srajice, v potovalko spravlja perilo, pospravi kavo in džezvo iz mize ... Čez čas sede za mizo, na kateri ležijo dokumenti: slovenska osebna, zdravstvena izkaznica in potni list. Pozorno si ogleda vsak dokument posebej, nato jih pospravi v denarnico. Vzame staro sliko mladega dekleta in si jo dolgo ogleduje. Nazadnje pospravi še to. Prižge cigareto in se zazre skozi okno.

3. PRIZOR – BOSNA

Marina stoji sredi prostora z zaprtim pismom v roki. Dolgo zre skozi okno, nato si obriše solzne oči, poljubi pismo in ga, še vedno neodprtega, pospravi. Zasliši se hrup. Vstopita Adem in Hajrudin.

Adem: Marina! Evo ga! Poglej, naš mali!

Marina: Hajrudin!

Hajrudin: Marina.

Marina in Hajrudin se objemata in smejita, Adem ga veselo treplja. Hajrudin da Marini vrečko z darilom.

Marina: Joj, pa kaj ... res ni bilo treba!

Adem: Ko, da si prišel nalašč za njen rojstni dan!

Hajrudin (Ademu): Tudi zate je nekaj. (mu da darilo)

Adem: Zame, res?

Adem razpre majico - švedski reprezentančni dres s številko 10 in napisom Ibrahimović.

Adem: Zakaj si mi pa tega izdajalca prinesel?

Hajrudin in Marina za hip presenečeno utihneta.

Adem: Pa hecam se! Ga bom pa nosil narobe obrnjenega!

Vsi trije se spet smejejo in objemajo.

Marina: Pa kaj, da te ni bilo tako dolgo, Hajrudin?

Hajrudin: Saj bi prišel prej ampak je vedno nekaj.

Marina: Ne veš, kako sem srečna, da si končno tu! Kako ti je tam gor? Kaj delaš? Vse mi povej!

Adem: Ma pusti ga, ženska! Pusti človeka, da zadiha!

Marina: Ja, seveda! Sedita, sedita. Grem po hrano.

Adem: Rakijo, prinesi! Rakijo!

Marina odide.

Adem: Dragi moj, kako sem te vesel! Poglej ga, prava muškarčina! E, da bi te zdaj lahko videl tvoj oče! Veš kaj, takoj jutri greva na pokopališče.

Hajrudin: Saj bo še čas za to.

Adem (zastane): Kao dolgo je že? Dvanajst? Odkar si odšel?

Hajrudin: Pa ... malo po tistem ... z malim.

Adem (nejevoljno): A, ja, takrat, ja.

Hajrudin: In? Kako si? Kako je ona?

Adem: Dobro, kaj ji manjka?

Hajrudin: Vse v redu? Ima koga?

Adem: Ma, kaki! Nikogar noče, pa tudi nje, bogami, nihče noče. Sama sva, živiva u bratsko-sestrski slogi, ko Janko in Metka.

Hajrudin: Eh, ni ji bilo lahko.

Adem: To nima veze, njej ni nikoli nič dovolj dobro, to je. Fina Slovenka, kaj češ.

Hajrudin (*smeje*): Joj, Adem, še vedno eno in isto ...

Adem: Če je pa res. Ista, kot njena mati, tudi njej ni bilo za bit tu, v Bosni.

Hajrudin: Pa to je ja tudi tvoja mati ...

Adem: Je, ampak jaz sem drugačen, mene je tata vzgojil.

Hajrudin: Tudi njo je, saj sta bila še otroka, ko vama je mama umrla.

Adem: Umrla, ja. (*s kretnjo nakaže, da se je sama ubila, obesila*) Daj, pusti zdaj to.

Hajrudin: Zakaj sta se pa sploh vrnila iz Slovenije, mama in tata?

Adem: Zakaj? Zaradi ponosa, Hajro. Tata se ni pustil jebat tistim hohštaplerjem gor. Za njih bi zmeraj ostal samo čefur, umazan Bosan'c, dober samo za najslabša dela. On pa je hotel naredit kariero, bit nekdo, bit gospod človek ...

Hajrudin: Ampak ... a ni potem tukaj delal v solarni. Kot delavec, solinar.

Adem (*jezno*): In? Kaj hočeš reč?

Hajrudin: Nič, nič, samo tako ...

Adem: Solinar, ja! Tako kot njegov oče, njegov ded, tako kot vsi njegovi predniki. Vsi so bili solinarji in ponosni smo na to, Hajro! Daj bog, da bi bil tudi jaz! Pa sem šel v tisto propadlo firmo in glej me, kje sem zdaj.

Vstopi Marina, nosi pladenj s kozarci in žganjem.

Adem: To mi delaj! Daj sem rakijo. Ajde, stari, da nazdraviva!

Hajrudin: Ne, ne, hvala, jaz ne bom.

Adem: Kaj? Hočeš pivo? Kaj drugega?

Hajrudin: Ne, nič ne bom, brez zamere.

Adem (*naliva*): Pa kaj še! Eno boš pa ja nazdravil z mano.

Hajrudin (*ga zaustavi*): Adem, res. Ne pijem več.

Adem (*zgroženo*): A so ti sprali možgane, tam gor, na severu? S čim se pa greješ? S Švedinjami, a? A, jebi ga, stari, bom pa jaz namesto tebe, brez skrbi.

Adem popije najprej iz kozarčka, ki ga je nalil Hajrudinu, nato še iz svojega. Marina in Hajrudin ga zaskrbljeno gledata. Marina odide.

Adem: Ej, povej mi, kako igra tisti švedski ... Đurgarden?

Hajrudin: Kdo igra?

Adem: Pa Đurgarden, ekipa.

Hajrudin: A, ja! Misliš Djurgörden (*izgovori pravilno, švedsko*)?

Adem: Kako?

Hajrudin: Djurgörden.

Adem: No, to. A so dobri? Naj stavim nanje?

Hajrudin: Pa ... stavi.

Pride Marina s pladnjem.

Marina: Evo, pito sem ti naredila. Nisem vedela kaj bi.

Hajrudin: Joj, Marina, pita? Tega, pri nas na Švedskem, niti z zlatom ne moreš kupit.

Adem (*zlovoljno*): A nisem rekel meso?

Marina: No, kako si, povej zdaj? Nič se nisi spremenil.

Hajrudin: Kaj, da ne. Postaral sem se, kaj hočeš.

Adem: Kaj govoriš, mladenič, poglej se.

Hajrudin: Dobro mi je. Ne morem se pritoževati, res ne.

Marina: Povej, kaj delaš ...

Adem (*jo nestrpno prekine*): Čakaj, da ga jaz vprašam! A si jih kaj naučil, Eskime?

Hajrudin: So kar dobri, nimam jih jaz kaj učit.

Adem (*razočarano*): Ej, Eskimi!? Fora! Ne jebeš ti to, a?

Hajrudin (*se obrne k Marini*): Delam pač ... nekaj okoli elektrike. Dobro mi je. Samo je ... kako bi rekel ... Švedska je tako ... ne vem ...

Marina: Kaj pa ...

Adem (*jo spet prekine*): Ej, s kom se pa kaj družiš?

Hajrudin: Pa ... niso ravno družabni ...

Adem: A ko jih jebe potem, kaj naj s takimi. (*si spet naliže*)

Hajrudin: Kaj pa ti? A še kaj vidiš tiste tvoje?

Adem: Kje pa. Vidim samo to pošast tukaj. (*pokaže na Marino*) Vsi ste se nekam raztepli. Tukaj ne najdeš več nobenega pametnega. Kdor je ostal je budalo ali pa lopov. Lopovov pa je kolikor hočeš. Vsak krade kjer more. Vse so zafukali, cela država je v kurcu.

Marina: No, ja, Adem, vsak po svoje.

Adem: Tukaj ne moreš ostati normalen.

Marina: Najbrž lahko, če hočeš.

Adem (*grobo*): A zdaj mi boš pa ti najedala? A jaz nočem, al' kaj? Ti si seveda nekaj boljšega, Slovenka.

Marina: Daj mi že mir s tem! Za Slovence sem bila vedno Bosanka, ti pa me stalno obkladaš s to Slovenko!

Adem: Če si pa res. Kaj tebi manjka, gospodična, a? Lepa službica, hišica in mir.

Marina: Samo, da te spomnim, tale službica tudi tebe hrani. In v hišici, kjer ti tale fina gospodična kuha, pere, lika, se ti valjaš cele dneve.

Adem (*se obrne k Hajrudinu*): Evo, vidiš, tako je pri nas. Jaz sem tu glavna jebena pizda in dežurni krivec za vse. (*si spet naliže*)

Hajrudin: Zakaj pa nisi še ti kam šel, če ti je tako tukaj? Lahko bi prišel k nam, na Švedsko, recimo.

Adem: K nam, na Švedsko?

Hajrudin: Ali pa v Slovenijo, saj sta po mami Slovenca.

Adem: Kurac, sem jaz Slovenec. Ona naj kar gre, mene ne boš videl tam.

Marina: Da bi vsaj lahko šla!

Hajrudin: Vsak mora poskrbet zase. Da mu bo boljše. Človek ne more kar sedet doma in čakati srečo na lotu, vendar.

Adem (jezno): Naj ti nekaj povem, pametnjakovič, kaj delajo našim tam gor, v Sloveniji. Moj frend iz Sarajeva, njegova žena je po mami Slovenka, ampak se je rodila tu, živela tu vse življenje, veze nima ne ona ne njena mati s Slovenijo, noben od njih sploh ne govori slovensko, ampak jebi ga, oni so Slovenci. No, in ko so začeli tolč po Sarajevu, se naenkrat njihovi politiki spomnijo, da bi lahko izvlekli Slovence od tam. In zdaj poslušaj to. Pridejo lepo gor, on, žena in njena mama, vse super, dajo jih v nek begunski dom, kaj dom, hotel, sonce, morje, milina ... in potem ... jebite se. Ni službe, ni stanovanja, ni nič. Tu, v Bosni, so pa vse izgubili, službo, dve stanovanji, mati penzijo ...

Hajrudin: Dobro, ampak so jih vseeno izvlekli.

Adem: Ok, izvlekli so jih ampak počakaj, ni še konec: ni problema, si mislijo, imajo nekaj denarja prišparanega, niso oni sirotinja, ves denar lepo na Ljubljanski banki, fina, ugledna banka, stari, garant ne more bit nič narobe, potem pa naenkrat, evo vam kurac, denarja nikjer, niti v Bosni niti v Sloveniji. Nema. Ni več, jebi se! Vidiš, tako je to s temi Slovenci.

Hajrudin: Tega pa nisem vedel.

Adem: Seveda, da nisi, če pa skrivajo. Samo, da se slučajno ne užali brate Slovence. In sestre. Oni so za nas sveti.

Marina (jezno): Ne morem te več poslušat! Ti vse vidiš črno. Povsod vidiš neko sranje. Izvlekli so ljudi, jih rešili pred granatami in snajperji in kaj je tukaj slabega? Kar naprej govoriš same neumnosti. Pusti že enkrat te Slovence na miru, kaj ti je pa kdo naredil. Tudi tam so ljudje, mogoče še boljši kot tukaj.

Adem: Pa spelji se že enkrat tja! Kaj sploh iščeš tukaj!

Hajrudin: Ej, ej, ljudje, nehajte, prosim vas! Dajta, umirita se, dosti je!

Adem: Pa kaj bo ona meni govorila! Ti Slovenci so dobri samo za smučanje.

Hajrudin (*šaljivo*): No, tudi v košarki niso slabi.

Adem (*spet vzkipi*): A ti to mene jebeš, al kaj? Če pa jim je cela reprezentanca iz Balkana ...

Hajrudin in Marina obsedita v tišini. Adem se zave, da je pretiraval.

Adem: Ok, v redu, se opravičujem. Res sem grozen, sestra. Oprosti. (*naliže žganje v kozarček in ponudi Marini*) Izvoli. (*Marina ne vzame*) Nočeš? Ni treba! (*popije sam*).

Sedi v tišini.

Adem: E, moj Hajro, da bi te zdaj tvoj oče videl. (*se nečesa spomni*) Čakaj, čakaj, takoj bom nazaj.

Adem se pijano odmaže z odra. Marina in Hajrudin sedita v tišini. Nato Marina pokaže na žganje.

Marina: Ti res ne boš? (*Hajrudin odkima*) Jaz pa zdaj moram enega.

Hajrudin: Ti kar vzemi. (*tišina*) A je vedno tak? Jaz se ga spomnim drugačnega.

Marina: Eh, moj Hajrudin, vsi smo bili nekoč drugačni.

4. PRIZOR – SLOVENIJA

V Ibrovi garsonijeri na kavču sedi Samir, visok moški, nevarnega videza. Ibro mu prinese kavo.

Samir: Ibro, pa ne bom kave pil, jebote!

Ibro: Kaj pa boš, pivo?

Samir: Daj pivo.

Ibro prinese Samirju pivo, sebi pa kavo.

Samir: Pa kaj si mi še pivo pogrel, al' kaj?

Ibro: Nekaj mi frižider ne dela, kot bi moral.

Samir: In kaj zdaj? Zdaj si frajer, stari! Greš kamor hočeš. Imaš pasport, imaš vse.

Ibro: Imam.

Samir: A ne bi ti raje v Nemčijo, a? Ti bom zrihtal kak posel. Pa kaj se boš zdeje jebal dol po Bosni.

Ibro: Saj bom prišel nazaj. Najbrž.

Samir: Najbrž!? Poslušaj ti njega. Najbrž! A si se zato jebal vsa ta leta, da boš zdaj u Bosni, al kaj? (*Ibro molči*) E si ti budala, res. Pa veš kako bi ti lahko živel? Ko bubreg u loju, jebote. Samo, če bi mene poslušal. Sem pa tja bi kak poslič zame naredil, pa bi b'lo. Ampak ti nočeš.

Ibro: Saj veš, da nočem delat takih poslov ... kot jih ti.

Samir: A ja? Kaj pa meni fali, a? A meni kaj manjka, budalo jedna!

Ibro: Sej veš kaj mislim.

Samir: Vem, kaj misliš. Misliš, da si nekaj več, pičko jedna. Da sem jaz kriminallec, ti pa ... no, kaj, kurac, kaj si ti, a? Ništa! Na cesto so te fuknili, ko psa, po tebi hodiyo, pizda, ti se boš pa šel neko moralo al' kaj? Pa kdo te je iz blata vleku, a? Kdo te je čez mejo spravljal, pa pred policaji skrival, pizda, kdo? Tvoj prijatelj kriminalc, kdo pa drugi. A te je kdo drug kaj povohal? Ti tvoji frendi slovenski, pička jim materina, a so ti pomagali, ko si bil v riti? Kurac so! Stran so pogledali, ko so te na ulici vid'li. Noben te ni hotel poznat. Ti boš meni: pa to ni legalno, pa to je kriminal, pa ovo pa ono. Jebeš ti tako državo, kaj kurac, si jim ti dolžen, a? To je vse za prefukat, pokrast, pa v ksiht se jim režat.

Ibro: Ajde, nehaj, sej veš, da nisem mislil tako. Ne vem kaj bi, če ne bi blo tebe, samo ... ne morem jaz to, no. Nisem ti jaz za take reči, mene bi takoj dobili, če bi naredil kaj takega ... kar ni pošteno.

Samir: Pošteno? Da ne bom crknu od smeha, pošteno. Pa kdo je še pošten na tem svetu, stari? Sam crkneš lahko od poštenja. Vsak grabi kjer more, najbolj pa tisti na vrhu. A ti ne vidiš, da vsi samo kradejo? Boli jih kurac zate in zame. In zakaj pol jaz ne bi, a? Samo povej?

Ibro: Saj imaš prav. To kar praviš.

Pijeta v tišini.

Samir: In kaj misliš zdaj ti tam dol, u Bosni? Najprej se moraš spet jezika naučit. Te ne bo noben razumel dol.

Ibro (*se nasmeje*): Ne me zajebavat.

(*tišina*)

Samir: In? Ne boš reku, da se ti je pa zdaj oglasila, al' kaj?

Ibro: Ni se.

Samir: Ja, itak, da se ni! Pa kaj je s tabo človek, koji ti je kurac s to pičko! A ne vidiš, da te ne jebe? Če bi ti meni dovolil, bi jo jaz že zdavnaj našel, potem bi pa videla svojega boga. Tako pa ... Pusti že enkrat tega hudiča in pozabi.

Ibro: Saj nič nočem. Samo vedet pa moram. Moram jo vprašat.

Samir: Pa kaj jo boš vprašal, budala?

Ibro: Pa to, kaj je blo, zakaj ... Moram, jebi ga. Moram!

Samir: E, jebote, ti nisi normalen, stari.

Ibro (*smeje*): Pa, vem.

Samir: Vem, da veš.

5. PRIZOR – BOSNA

Hajrudin: Zakaj to prenašaš, Marina?

Marina: Saj ni vedno tak. Sam veš, kaj vse je dal skozi, ni mu lahko. Kaj naj?

Hajrudin: Karkoli. Ni ti treba tega prenašat. Živet z bratom ... In da se po vrhu še tako obnaša do tebe ... Saj mu nisi nič dolžna.

Marina: Ne govori tako, Hajrudine. Bil ti je kot oče.

Hajrudin: Bil je, res. Ampak to z alkoholom ... To pa ne. Jaz tega ne bi prenašal.

Marina: Dober človek je. Včasih.

Hajrudin: Včasih? Bil je dober, Marina, nekoč. Jaz že ne bi ostal z nekom, ki tako dela z mano. Tudi v državi, ki je ne spoštujem, ne bi hotel bit. Zato sem tudi šel. Ni ti treba tega prenašat, ti pravim.

Marina: Kam pa naj grem?

Hajrudin: Kamorkoli.

Marina: To je tudi moja hiša.

Hajrudin: Že zdavnaj bi morala it. Ne samo iz te hiše ampak sploh ... Tudi z mano bi lahko šla, takrat.

Marina: Ah, kam bom hodila.

Hajrudin: Ej, lahko bi šla tudi zdaj. Marina, lahko greš z mano. Začneš na novo. Lahko bi si končno našla nekoga, ki te zasluži.

Marina: Oh, ti otrok! Prepozno je zame, Hajrudin. Jaz sem mrtva, razumeš, mrtva stvar. Že takrat sem bila in zdaj ni nič drugače.

Hajrudin: Razumem, Marina, grozno ti je, ampak moraš živet naprej, vendar. Ljudem so se dogajale še hujše stvari, pa živijo ...

Marina (*ga sunkovito prekine*): Hujše stvari? Kaj pa ti veš? Pa kaj ti govoriš?

Hajrudin: Tudi jaz sem preživel vse sorte, nisem več smrkavec, Marina! Vem, imela si otroka, umrl je, ne morem si niti predstavljat kako je to hudo, ampak ne boš še ti umrla za to!

Marina: Pusti me, Hajrudin, ne segaj tja, ti pravim.

Hajrudin (*jo objame*): Marina ...

Marina (*ga z vso silo odrine, histerično*): Ne dotikaj se me, ne dotikaj se me, ne dotikaj se me!

Hajrudin negibno obstoji ob njeni pretirani reakciji. Marina se trese in hlipa.

Marina: Oči ... njegove lepe, plave očke ... vsako noč jih vidim. Utapljam se in ga vidim, kako lebdi v vodi in me gleda ... in slišim kako mi pravi, kje si bila, mama, kje si bila? Tako sam je tam, ne morem ga doseč ... kričim, hlastam za zrakom ampak ne morem ... in potem izgine v tisti vodi.

Marina se počasi umiri.

Marina: Vidiš, tako je z mano, Hajrudin. Iz dneva v dan. In tako do konca.

Hajrudin (*tiho*): Oprosti, Marina, prosim te, oprosti. Nimam pravice ...

Marina: Nimaš! (*tišina*) V redu je, Hajrudin. Raje mi povej kako si ti. Imaš koga, tam gor?

Hajrudin (*pobito*): Nimam. Ampak sem v redu. Čeprav ... ta Švedska ... kako bi rekel ... Res ne vem kako bi ti to opisal. Tam je tako ...

Marina: Hladno, se mi zdi.

Hajrudin: Hladno, Marina, hladna je, kot led! Ti ne veš kako mi je. Nihče z nikomer ne govori. Ko grem spat mrak, ko vstanem mrak ... včasih mi je, da bi se ubil. Nimaš pojma kako pogrešam Bosno. To naše druženje. Ta naša galama, frka, smeh ... Celo te naše pizdarije pogrešam ...

Marina (*se smeje*): No, tega nam tukaj ne manjka.

Hajrudin: Ampak smo vsaj živi, Marina, živi smo! (*smejeta se*)

Marina: Ampak zakaj si še vedno sam?

Hajrudin: Ne vem. Komu naj tam kaj govorim? Kdo bi me lahko razumel? (*tišina*) Ampak vseeno ... našel sem svoj mir.

Marina: Lepo.

Hajrudin: V Bogu. (*Marina ga nejeverno pogleda*) Ja, res je.

Marina: Pa ti nisi normalen. Po vsem tem, kar smo preživeli, boš govoril o Bogu?

Hajrudin: Mogoče bi morala tudi ti poskusit.

Marina: Kakšen Bog, vendar!? Kje je bil ta tvoj Bog, ko so se klali, a? Ko je ljudem padel mrak na oči, da so počeli ... kar so počeli.

Hajrudin: Kakšno zvezo ima to ...

Marina: Klicala sem ga, ja, tudi jaz, takrat, ko so grabili po meni, ko bi rajši bila mrtva kot živa, kričala sem, pa me ni slišal. Bog, ja. Kar imejte si te svoje bogove v imenu katerih se koljete.

Hajrudin (*tiho*): Marina, kaj se ti je v resnici zgodilo?

Marina: Nič, kar se ni tudi tisočem drugih. Pusti to.

Hajrudin: Vedno sem te hotel vprašat: zakaj nisi šla nazaj k njemu? Zakaj se nisi vrnila k Ibru v Slovenijo?

Marina: Saj veš, da sem poskušala. Na poti so nas ujeli in potem ... je pač bilo, kar je bilo.

Hajrudin: Kaj pa kasneje, ko se je končalo, vojna in vse. Ko si že imela otroka.

Marina molči.

Hajrudin: Saj veš, da te je iskal.

Marina (jezno): Iskal? Če bi me iskal, bi me tudi našel.

Hajrudin: Vseeno, Marina, vajin sin ... Nikoli ga ni videl.

Marina: Res je. Mogoče bi mali ostal živ ... če bi šla.

Hajrudin: Tega ne moreš vedet, Marina. To je usoda, božja volja.

Marina: Božja volja, praviš? Prav imaš. (ironično) Najbrž bi se potem utopil v morju, če bi šla. Tako je meni usojeno. (tišina) Morje pa res pogrešam. Od vsega najbolj to. Tudi mama je imela najraje morje. Vedno je govorila: če kaj pogrešam je to morje. In morsko sol. Morska sol je tako mehka, dosti boljša od kamnite, Tuzlanske.

Hajrudin: Kakšna razlika!

Marina (se nasmeje): Pogrešala je Slovenijo, kaj hočeš, težko ji je bilo tu. Saj ji tudi ni moglo bit lahko z mojim očetom. Ta je znal vsakomur zagrenit življenje. Ampak, ko jo je nazadnje zapustil pa tega ni mogla prenest. Vzela je mene in šla nazaj domov, v Piran, ampak ni bila nikoli več ista. Včasih si mislim, pa zakaj sta se onadva sploh kregala, zaradi soli? Katera je boljša?

Hajrudin: Sol je sol.

Marina: Ne vem, Hajrudin. Najboljše je vedno tisto, kar je naše. Ampak kaj je danes sploh naše? Ti in jaz, Hajrudin, nisva več nikjer doma. Glej, kakšna ironija je ta svet: mamin oče je pred drugo vojno bežal pred fašisti, iz Pirana v Bosno; petdeset let kasneje, smo mi bežali nazaj. In kje sem zdaj jaz doma? Kakšen smisel ima vse to?

Hajrudin: Kaj hočeš, pride čas, ko mora vsak izbrat svojo reprezentanco.

Marina: Res je. Tudi jaz sem jo morala. Zdaj ne smeš bit več malo to malo ono, malo Slovenec, malo Bosanec, malo Hrvat,

malo Srb. Kdor se ne odloči, ni od nikogar. Ampak, Hajro, jaz nočem izbirat!

Hajrudin: Vem.

Marina(smeje): Jaz imam enako rada morsko in kameno sol.

6. PRIZOR – SLOVENIJA

Pri Ibru, na vratih pozvoni. Vstopi Marjan, mlajši moški prijetnega videza.

Marjan: Bog daj, Ibro. Kako? Vse v redu?

Ibro: V redu.

Marjan: Ste že spakirali ?

Ibro: Počasi.

Marjan: A vas dolgo ne bo?

Ibro: Ne vem še.

Marjan: Ja, kako ne veste? Kaj pa služba?

Ibro: Eh, trenutno je bolj tako ... nimam nič stalnega. Ampak kaže, da bo nekaj.

Marjan: Ja, to pa ni v redu. Kaj pa za najemnino?

Ibro: Bo, brez skrbi. Imam za sproti, hvala bogu.

Ibro izvleče denarnico in da na mizo denar. Marjan vzame in šteje; 300 EUR v majhnih, zmečkanih bankovcih po 10, 20 in 50. Medtem, ko šteje, si Ibro natoči kavo iz džezve na mizi.

Ibro: A boste? Je že mrzla sicer ... lahko skuham ...

Marjan: Ne, ne, kar to mi dajte. Samo en požirek bom. Ta vaša je dobra.

Ibro gre po še eno skodelico, Marjan se razgleduje po sobi.

Marjan: Bo treba pa malo prepleskat.

Ibro: A, ja? (nesrečno pogleda po zidovih) Izvolite, sedite.

Marjan: Hvala, hvala.

Ibro (*naliže kavo*): Evo.

Marjan: Kaj pa boste tam? A imate koga?

Ibro: Pa ... niti ne. Nimam. Čeprav grem nekoga iskat.

Marjan: Ja, ni vam lahko, tam dol. Vsaj tako slišim.

Ibro: Saj tudi tu ni lahko.

Marjan: Imate prav. Ni. Saj imam, ne rečem ampak, porkaduš, delam pa od jutra do večera. Denar že pride, kajta pa nobenega. Otroci me sploh ne vidijo, žena pa tečnari, pa kdaj bomo šli smučat, pa kdaj bomo šli smučat!? Pa pejt sama smučat, saj maš Krvavc, pa jih pel' gor.

Ibro: Ja.

Marjan: Poleti pa isto. Samo kaj hočeš, moraš tudi mularijo kam peljat. Vi pa nimate otrok, a ne?

Ibro: Nimam.

Marjan: Ma, sej ne veš, kaj je boljše.

Ibro: Meni se zdi, da vem. Ampak mi ni bilo dano ... kaj hočemo.

Marjan: A ja, vi ste bil tisti ... izbrisan, a ne, al kako se že temu reče?

Ibro: Izbrisan, ja.

Marjan: Ja, zajebano. Sam, kako pa to? Zakaj si pa niste tega zrihali? Pravočasno mislim. Sej je vsak lahko, če je hotel.

Ibro: Ja, ni bilo tako enostavno. Jaz sem od devetnajstega leta tukaj, v Sloveniji. Zato sem mislil, da sploh ne bo treba nič, potem sem pa vseeno šel na občino. Pa so rekli, da hočejo potrdilo, da nisem bil kaznovan. In rojstni list. Iz Bosne. In to takrat, ko se je ravno začinjalo dol. In kaj sem hotel. Sem šel. Pa nisem vedel a bom odnesel živo glavo al ne. Ampak je bila takrat tudi moja dol, zato sem šel.

Marjan: Kdo je bil dol?

Ibro: Moja punca. Skupaj sva živela tukej, v Sloveniji, pa ji je oče zbolel in je šla na kratko dol. Pa nikoli več nazaj prišla.

Marjan: Zakaj?

Ibro: Takrat ni mogla očeta dol pustit. Zato sem šel jaz sam nazaj, da me v Bosni ne bi pobrali, za vojsko. Ko sem pa prišel na mejo, hop, ne smete čez, pasoš ne velja, niste naš državljan. Pa čigav sem potem, jebemti? Kam naj grem?

Marjan: Zajebano.

Ibro: No, potem me je prijatelj spravil čez. Ilegalno. Kaj sem hotel. In potem ... pridem domov in zamenjana ključavnica na vratih stanovanja. Je bilo od službe, na banki sem delal takrat.

Marjan: A res, na banki?

Ibro: Pa ja, na šalterju, lepo delo, čisto. Vsaka čast. No, ampak nimate državljanstva, ne morete bit v službi. Hajd čez vrata! Sem šel naravnost k tisti uradnici, ki me je poslala v Bosno po dokumente, vse sem ji nesel, naj mi zdaj to uredijo! Pa mi je rekla, dajte osebno in jo je pred mano ... pred mano jo je na pol prerezala. Nisem mogel verjet. Je rekla, ste prepozni, zdaj ni več kaj.

Marjan: Kaj pa pol?

Ibro: Kaj pol. Nič. Na cesti sem ostal, brez vsega. Nazaj nisem mogel, tukej nisem mogel bit ... Ah, ni za govorit ... nočem ... pustiva to.

Marjan: Kaj pa ona? Kaj je bilo pa z njo?

Ibro: Nič. Živa je, eto, to vem, drugega nič.

Marjan: Uf, zajebano res.

Ibro: Ja.

Marjan: Ampak, Ibro, vseeno mislim, da ste si sami krivi. Vsi skupaj, mislim, tile, izbrisani. Sigurno ste kaj zajebali, da vam niso dali. Saj vas ne bi kar tako, ali kaj. Zdaj pa eni hočejo še odškodnino od države. Prekleta banda, od mojih davkov! Ma ni šans!

Ibro: Saj jaz nič nočem ...

Marjan: Ja, vem. Nisem mislil vas.

Ibro: No, zdaj je mimo. Saj ni važno.

Marjan: Tako, ja, bravo, vi kar korajžno. No, moram it, žena me čaka, da greva na en koncert. Ko da se mi da, jebemti. Ampak, poslušajte, v enem mesecu pa že morate prit nazaj, če

ne, bom moral oddat stanovanje komu drugemu. Z denarjem se pa ni za hecat, sej razumete.

Ibro: Jasno.

Marjan odide, Ibro v tišini obstoji sredi sobe.

7. PRIZOR – BOSNA

Marina in Hajrudin sedita za mizo, vstopi pijani Adem, z zavojem v roki. Prepeva melodijo znane stare popevke.

Adem: Marina, Marina, Marina, ti ne znaš, da volim te ja ... Se spomniš te pesmice, sestra? Z njo je tata pecal "ribe", tam na morju. E, on je bil pravi frajer.

Adem iz ovoja privleče revolver.

Hajrudin: Adem, kaj delaš? Pusti to!

Adem: Kaj? A pištola? Poglej ti njega! Pa se ja ne bojiš pištole. Nisi valjda taka pička.

Hajrudin: Ne igraj se s tem, prosim.

Adem: Poglej ga! Totalno se je usrau! Še dobro, da te tvoj stari zdaj ne vidi. On že ni bil taka pička. Kako je on znal udarit!

Hajrudin: Pusti mojega starega, on je bil dober človek.

Adem (*mu pomoli revolver pred nos*): Poglej ga! On mi ga je dal. Tvoj stari! In za razliko od nekaterih ga je znal tudi dobro uporabiti.

Marina: Prekleta svinja! Kaj mu to govoriš, pusti otroka!

Adem nenadoma repetira revolver in ga besno uperi proti njima.

Adem: Kaj je, samo jaz sem pizda, a? Vsi drugi ste dobri, kaj? Neka ste. Pa kaj vi mislite, da smo mi delali v vojni, a? Kaj mislite, kdo vas je osvobodil? Take pičke sigurno ne! Za to je bilo treba imet jajca. In tvoj stari jih je imel, Hajro. In to kakšna. Njemu ni bil problem ubiti.

Marina: Adem, nehaj, prosim te!

Adem: Kaj je sestra? Ne moreš poslušat vrabčka kako čivka. Uboga punčka mamina. A ti veš, kako se cvili, ko ti čreva ven

gledajo? A tvoj stari, Hajro ... ni niti pisnil. In ... zaradi mene je šel.

Hajrudin: Kaj govoriš?

Adem: Si lahko misliš? Zaradi takega kretena, kot sem jaz, je dal življenje! (*sunkovito nastavi revolver na svoja usta*)
Jebem ti život, život ti jebem!

Marina krikne.

Hajrudin: Adem, nehaj! Kaj delaš, človek? Adem! Prosil si me, naj pridem in zdaj mi to delaš. Adem, prosim te!

Dolga tišina. Adem počasi odmakne revolver.

Adem: Poglej to, usrala sta se. (*neprepričljivo*) Pa zajebavam se! (*odloži revolver na mizo*) Še malo pa bo polnoč, rojstni dan, takrat bomo streljali! Ej, čisto si se mi pokvaril, stari. Pa ja ne misliš, da bi vama kaj naredil? (*hoče objet Marino*) Sestrica moja mala, oko moje, saj veš, kako te ima tvoj Adem rad.

Marina (*ga odrine*): Tokrat si šel preko vsake meje.

Adem: Oprosti, ljubavi, ti si pa tako prijazna z mano, a ne?

Hajrudin (*še vedno šokiran*): Sedi že enkrat, Adem, dosti je! Pa kaj vam je, ljudje? A ste vsi znoreli tukaj? Dajta, govorimo vendar kaj lepega, prosim vas! A je tukaj sploh kaj lepega?

Adem (*si naliže žganja*): Lepega, praviš? Hočeš, da ti lažem ali da povem, kar res mislim? Ker lepega ne vidim nič v tej jebeni luknji.

Hajrudin: Človek, pa ne moreš bit tako zajeban! Kaj se ubijaš s tem pesimizmom? Pa pusti, že enkrat, to jebeno vojno za sabo in začni živet! Evo, meni se zdi tukaj vse v redu.

Adem: Kurac je v redu. Nikoli več ne bo, kot je bilo.

Hajrudin: Pogledaj mesto, na primer! Meni se zdi mesto veliko lepše, kot je bilo, ko sem šel.

Adem: Kakšno mesto, vendar? To ni mesto ampak zadnja rupa. In kaj šele država! Vse sama banda lopovska. Razdelili so si zemljo na kose, terorizirajo narod in pokasirajo vse, kar jim pride pod roke. Za koji kurac smo se sploh borili? Za koga? Vsak vsakega jebe in gleda, kje ga bo okradel in zajebal. In kaj je v tem lepega, povej!

Adem vzame steklenico žganja in pije iz nje.

Hajrudin: In z rakijo boš to rešil, kaj? Hrabro ... res!

Adem: A tako se bomo zdaj šli? Gospod po novem ne pije pa je pameten še za druge. Pa mi povej, kaj pa ti tako pametnega delaš, da boš meni solil pamet. Spizdil si in zdaj ti zmrzuje rit v tisti prekleti vukojebini. Še pes te ne povoha tam gor. Kaj si ti za njih, kaj misliš? En navaden, zajeban Balkanec, poceni delovna sila, to si. Jasno da ne piješ, nimaš s kom, pičko jedna.

Marina: Jebemti, si frajer, Adem! Ne znaš drugega kot jebat druge. Bolj, ko so ti blizu, bolj jih jebeš.

Adem: Ta prava se je oglasila. Boljše, da si tiho. Carica pretvarjanja in laganja, to si ti. Evo, medaljo bi ti morali dat za to.

Marina: Jaz da se pretvarjam? Se ja, da lahko zdržim s tabo vsa ta jebena leta! Brez mene bi bil klošar, na cesti bi bil, pod mostom. Zapil bi vse, kar še nisi.

Adem: O, to mi je všeč! Ajde, pa se pejmo tole igrico resnice, sekice. Da vidim, zakaj, kurac, vsi mislite, da ste boljši od ubogega, propadlega Adema.

Marina: Nič se ne bom šla. S tabo nima smisla govorit, dokler se ne strezniš. Pa še potem ne, saj nisi nikoli dolgo trezen.

Adem: Ker ne vidim razloga, zakaj bi bil.

Marina: Saj, pit in jebat druge, to je tvoj edini šport.

Adem: Ok, pa mi povej, zakaj misliš, da si ti boljša, a? So še hujši grehi, kot je rakija. Praviš, da jebem druge? Kaj pa ti? V življenju nisem tako zajebal človeka, kot si ga ti.

Marina (presenečeno): Jaz? Pa koga sem jaz zajebala?

Adem: Poštenega človeka si zajebala, gadno zajebala, celo življenje si mu zjebala. In? Nikome ništa, a?

Marina: Ibro.

Adem: Ibro, bravo! Vsaj njegovega imena še nisi pozabila.

Marina: Utihni! Kaj ti veš o njem.

Adem: Ne boš verjela ampak veliko več kot ti. Glede na to, da nisi prebrala niti enega njegovega pisma. Jaz pa sem jih.

Marina (zgroženo): Kaj si?

Adem: Vsakega posebej sem prebral od besede do besede.

Marina: Kaj si?

Adem: Presenečena? Vidiš, da ne veš prav vsega o meni.

Marina: Lažeš, prasec!

Adem: Ne lažem, bogami! In veš kaj je najbolj zanimivo? Da niti enkrat ne omeni svojega sina. Zakaj, Hajrudin, kaj misliš? Zakaj človek ne omeni svojega sina? Ti bom jaz povedal. Ker mu ta kuzla sploh ni povedala, da ima sina!

Marina: Nehaj! Nehaj, Adem, ti rečem, to se ne bo dobro končalo!

Adem: A zdaj pa ni več tako zabavno? Ko si ti na tapeti, ti pa ni več do resnice, a?

Hajrudin: Adem, jebemti, nehaj, prosim!

Adem: Kaj, nehaj, komaj sem začel. Res me zanima zakaj ženska ne pove svojemu tipu, v katerega je na smrt zaljubljena, da ima sina? In ne samo to, še gladko ga izbriše iz svojega življenja, odjebe ga, ko psa. Tipu se meša, njej se pa jebe. Niti njegovih jebениh pisem ne prebere. Kaj misliš, Hajrudin, zakaj?

Marina in Hajrudin molčita.

Adem: Jebemti, sem radoveden, zakaj je danes po toliko letih spet pisal. Nekaj se je moralo zgoditi. Ampak nima veze, gremo dalje. No, zakaj mu ne pove, da ima sina? A je to mogoče zato ker ... pazi zdaj to: mogoče sploh ni njegov sin! (*Marina se sunkovito obrne in ga obupano pogleda*) Bingo! Prav imam! Mali Nedim sploh ni njegov!

Marina: Ne omenjaj njegovega imena, prasec! Ne omenjaj, nikoli več, slišiš! Da te ne slišim več, pijandura zapita. Kje si bil, ko bi ga moral pazit, kje?

Adem: Jaz bi ga moral pazit? A res? Kje si bila pa ti, ti si njegova mati!

Marina: Sam si bil z njim za hišo. Ampak namesto, da bi ga malo pogledal, si se nalival, kod vedno. Še premaknil se nisi, ko je padel v vodo ... (joče) Prasec pijani. Kako si mogel, kako ... Niti premaknil se nisi.

Adem: Premaknil se res nisem.

Marina: Kaj si rekel? *(Adem molči in jo izzivalno gleda naravnost v oči)* Kaj si rekel, ponovi?

Adem: Res je, nisem se premaknil. *(počasi)* Misliš, da ne vem, čigav je, če ni njegov?

Hajrudin: Ti si bolan, človek, bolan!

Adem: Njihovo seme je to, njihovo!

Marina plane na Adema, Hajrudin jo zadrži.

Marina: Kaj si mu naredil? Kaj si mu naredil, svinja? Kako si mogel, svojo lastno kri? Ubil si mi ga, Adem! Ubil si mi ga ...

Adem: Nisem ga ubil. Samo ... stran sem pogledal.

Marina ječi v Hajrudinovem objemu. Naenkrat se iztrga, zgrabi pištolo in jo obrne v Adema.

Hajrudin: Marina, odloži, prosim! Marina!

Marina: Pusti me, Hajrudin, ne mešaj se! Konec je. Ti ali jaz Adem.

Adem jo izzivalno gleda in molči.

Marina: Ti prasec. Če samo pomislim, kako sem te imela rada. Rodni brat. Kako sem skrbela zate. In za očeta, ki ni imel nikoli dobre besede zame. Vse sem pustila zaradi vaju. Srce sem zaklenila, zakopala. In kaj sem dobila? Kdo mi bo vrnil življenje nazaj?

Hajrudin *(previdno)*: Marina, prosim ...

Marina: Smiliš se mi, Adem. Ti ne rabiš sovražnika, sam s sabo si v vojni. Zbogom, Adem, zadnjič me vidiš.

Marina z naperjenim revolverjem dolgo strmi v Adema, nazadnje spusti revolver.

Marina *(mirno)*: Ne boš! Ne boš še mene zvlekel v svoje sranje! *(počasi odloži revolver na mizo)* Živi! Živi sam s sabo, če lahko. Jaz tega praga ne prestopim več.

Marina odide, Hajrudin gre za njo. Adem ostane sam, zgrbi se in dolgo strmi v prazno. V OFF-u medtem slišimo Ibrino pismo.

Ibro *(OFF)*: Marina. Zdaj že dolgo nisem pisal. Ne, ker ne bi želel ampak ker ti tega ne želiš. Spoštujem to. Ampak danes ti

vseeno spet pišem. Dolgo sem se spraševal zakaj. In še danes se sprašujem. Kako je mogoče, Marina, da nekdo, ki ga tako ljubiš, in ki te je tako ljubil, kot si ti mene, nima besede zate. Pa čeprav bi rekla samo: konec je. Tudi to bi bilo bolje, kot ta neznosna nevednost. Kot, da ne obstajam. In vendar, Marina, te ne morem obsojat. Srce mi pravi, da obstaja razlog za tvoj molk in ne morem verjeti, da bi me tvoje srce lahko sovražilo. Ali popolnoma pozabilo. Tudi, če je res tako, bi ti rad še zadnjič pogledal v oči in vedel bom vse. Marina, tudi jaz nisem bil čisto iskren s tabo. Gotovo si se vprašala, zakaj ne pridem, če si te tako želim videt. Sram me je, priznam. Sram me je, da ti nisem nikoli napisal zakaj me ni. Ko bi vedela kako živim, sem si mislil, kaj vse me je doletelo, bi si gotovo ne želela nazaj. Kako neumni smo ljudje, Marina, sramujemo se za stvari, za katere nismo krivi, bojimo se obsojanja drugih in smo za iluzije pripravljeni žrtvovati vse, življenje pa teče mimo nas. Ko si na koncu pogledaš v oči vidiš, da si v lažeh izgubil svoj pravi obraz in vse kar si ljubil. Zato, Marina, grem danes nepreklicno na pot in jutri bom pred tvojimi vrati. Pogledati hočem tebi in resnici v obraz pa naj se potem zgodi karkoli. Samo to vem, da ti bom končno lahko spet rekel: vse najboljše, draga Marina!

Adem (*tiho*): Vse najboljše, Marina!

KONEC